

Kansallisbibliografian kuvailu Melindassa

Katri Kananen, Kuvailupäivät 26.3.2014

Esityksen sisältö

- Kansallisbibliografiatyön tavoitteista ja periaatteista: perusteluja, miksi kansallisbibliografialla on Melindassa erityistarpeita
- Fennica-kuvailusta Melindassa
- Kansallisbibliografiatietueiden kohtelusta Melindassa

- Kansallisbibliografiakuvailu ja auktoriteettityö (Asteri) aloitettiin metatietovarannossa 20.1.2014

Tavoitteena kirjastoverkon yhteiseen hiileen puhaltaminen

Yhosiiretelo

Vuosiluettelo

Suomen kirjallisuus 1992

Vuosiluettelo P-Ö
Alamukainen osasto

Suomen kirjallisuus 1992

Vuosiluettelo A-0

Suomen kirjallisuus 1987

Suomen kirjallisuus

Suomen kirjallisuus 1987:3

Suomen kirjallisuus 1987:1-2

Suomen kirjallisuus 1987:5

kirjallisuus 1987:12

Suomen kirjallisuus 1988

Vuosiluettelo P-Ö
Alumnukainen osasto

Alannukainen osasto

Suomen kirjallisuus 1988

Vuosiluettelo A-O

Suomen kirjallisuus 1987:6-7

Suomen kirjallisuus 1994

Vuosiluettelo

Aakkosellinen osa

Suomen kirjallisuus 1994

Vuosiluettelo

Alammukainen osa

Psychiatria 1987;8--9

Suomen Kirjallisuus 1987:10

Suomen kirjallisuus

SUOMEN
KANSALLIS-
BIBLIOGRAFIA

Finlands
national-
bibliografi

Finnische
National-
bibliographie

1488 - 1700

SUOMEN
KANSALLINEN
BIBLIOGRAFI

Finland
nationa
bibliogr

Finnisc
Nation
bibliogra

1488 -

HAKEM
Regi

- [FENNICA - Suomen kansallisbibliografia](#) on suomalaisen julkaisutuotannon luettelo

Se sisältää tietoja kirjoista vuodesta 1488 lähtien, lehdistä vuodesta 1771, sarjajulkaisuista, sarjoista, kartoista, audiovisuaalisesta aineistosta, verkkoaineistoista sekä ennakkotietoja lähiaikoina ilmestyvistä julkaisuista.

[Lisää tietoa Fennicasta](#)

Kulttuuriaineistolaki ja BTJ-yhteistyö

- Kansallisbibliografian sisältö syntyy pääosin vapaakappaleina saatavasta aineistosta
- [Laki](#) kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä 1.1.2008 alkaen, sitä ennen vapaakappalelaki
- BTJ:n ja Kansalliskirjaston yhteistyösopimus bibliografisten tietueiden tuottamisesta (2014-2016)

Kansallisbibliografiatyön tavoitteet

- Kansallisbibliografiatyölle on kansainvälisesti määritelty tavoitteet ja laatukriteerit
- [IFLA](#) antaa kansallisbibliografioiden sisältösuositukset, joiden pohjalta pyritään antamaan monipuolinen ja edustava kuva kansallisista julkaisutuotannoista
- Kuvailukriteerit perustuvat ns. globaalin bibliografisen valvonnan ideaan
- Tavoitteena on, että kun kukin maa, kansakunta tai kielialue luetteloii oman kansallisen julkaisutuotantonsa yhteisin kriteerein
→ syntyy maailmanlaajuinen bibliografisten tietojen kattavuus

Kansallisbibliografiatyön periaatteet

- aineistojen **kattava**,
- **luotettava**,
- **tasalaatuinen**
- **ja pitkäjänteinen kuvailu**

Kansallisbibliografiassa olevan metatiedon tulee pysyä sisällöltään tasalaatuisena, jotta siitä tuotettava, esim. aikasarjatyypinen tutkimus on mahdollista

Kansallisbibliografiataso

Bibliografisen tietueen laatuominaisuus, joka tarkoittaa, että julkaisua koskevat tiedot on merkitty mahdollisimman monipuolisesti sovittujen kriteerien mukaan. Tätä tasoa käytetään ainoastaan kansallisbibliografioissa.

Listaus kansallisbibliografiatasoisessa kuvailussa Suomessa
käytetyistä kuvailuelementeistä 25.11.2013

Kansallisbibliografia tiedonlähteenä

esim.:

- auktorisoidut henkilö- ja yhteisönimet
- tekijyydet (tekijänoikeudet, Sanasto)
- julkaisutoiminnan historia ja trendit
- tilastotiedot kansallisesta julkaisutuotannosta
- kansallisen julkaisutuotannon tukeminen
- kansallisen kulttuuri-, koulutus-, tutkimuspolitiikan
- vaikuttavuuden mittaaminen
- kansallisen identiteetin tukeminen

Kansallisbibliografian käyttäjät

esim.:

- kirjapainot, kirja- ja julkaisualan eri organisaatiot
- toimittajat, kääntäjät, kuvittajat
- kustantajat, julkaisijat, kirjakauppiaat
- rahoittajat, ministeriöt, erilaiset toimintaa ohjaavat tahot
- oikeuksienomistajat
- viralliset tilasto-organisaatiot, muut tilastotiedoista kiinnostuneet
- eri alojen tutkijat, opinnäytteitä tekevät, tavalliset opiskelijat
- kirjastot

Kansallisbibliografiasta tehtävät tilastot

- Fennicasta tuotetaan tilastoja Suomen vuosittaisesta julkaisutuotannosta sekä Unescon tilastoihin että Suomen tilastolliseen vuosikirjaan, mikä edellyttää aineiston bibliografiselta kuvailulta omia tilastokriteereitä
- [Julkaisutilasto](#)

Kansallisbibliografiakuvailua ohjeistavat säännöt, kuvailulinjaukset ja suositukset

- Kuvailusäännöt (ISBD)
- Kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmä
- Kansallisbibliografian omat kuvailulinjaukset
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijanryhmän suositukset (Kumea) = MARC21 sovellusohje
- Metatietosanasto (kuvailuelementtien arvojen sanasto)

Fennica-kuvailun työprosessi

- ISBN-keskus: tunnistheet, ennakkotieto; Kirjavälitys (isot kustantajat) tai kustantajan itsensä ISBN-numeron hakulomakkeeseen tallentamat tiedot
- ISSN-keskus: tunnistheet + ennakkotieto
- Ns. kirjavahti eli julkaisujen vastaanotto (= BTJ-yhteistyö, kustantajakappaleet, aineistojen kokoelmalinjaukset, tilastointi)
- Bibliografinen kuvailu
- Sisällönkuvailu
- Henkilö- ja yhteisöauktoriteettityö (Asteri)

Työprosessin joka vaiheessa käydään tietueessa tekemässä muutoksia: kokoajan liikennettä Melindasta kansallisbibliografiaan päin

Fennicalaisten työskentely metatietovarannossa

- Tavoitteena, että työ tehdään pelkästään metatietovarannossa, josta tietueet siirtyvät kansallisbibliografiaan

Kansallisbibliografiatason säilyttäminen Fennicassa

- Pyritty luomaan sellaiset **replikointisäännöt**, joiden voidaan luottaa siirtävän tietueen metatietovarannosta kansallisbibliografiaan kansallisbibliografiatason tietueena
- Kansallisbibliografian luokitus- ja sisällönkuvailukenttiin, huomautuskenttiin sekä kausijulkaisujen linkkikenttiin ajettiin **\$9FENNI<KEEP>**, jolloin ne kopioituvat Aleph-tallennuksista huolimatta aina sellaisena kuin ne ovat alun perin kansallisbibliografiassa olleet

Mistä kansallisbibliografiatietueen tunnistaa?

- Uusissa tietueissa autentikointikoodi **finb** 042-kentässä
 - koodi todistaa, että tietue on tarkistettu kansallisbibliografian tietueeksi
- 2014 alkaen julkaistuissa on myös 040 kentässä ISIL-tunnus FI-NL, joka kertoo, että tietue on kansalliskirjaston tekemä ja kuuluu Fennicaan
- Valmiin Fennica-tietueen tunnistaa myös siitä, että siinä on FENNI KEEP -merkitty UDK-luokitus ja lisäksi kenttä 901, jossa on muotoa MU2014KKPP oleva päiväysmerkintä

Fennican replikoinnin ohjauskomennot Melindassa

Ei ohjauskomentoa – tehdään korjaukset tarvittaessa

- 041 kielikoodi
- 100, 111, 130 Pääkirjaus
- 240 Yhtenäistetty nimeke
- 245 Nimeke- ja vastuullisuusmerkintö
- 336 Sisältötyyppi
- 337 Mediatyyppi

Fennican replikoinnin ohjauskomennot

Melindassa

- **\$9FENNI<KEEP>** kertoo, mikä on kansallisbibliografian kenttä
- **\$9 FENNI<DROP>** käytetään tarvittaessa, muuten ko. kentät siirtyvät automaattisesti Fennicaan
- **\$5 FENNI** Fennican omat tilatieto- ja huomautuskentät (+linkkikenttä) merkitään aina tällä komennolla

Uusia tapoja tehdä työtä

- Melinda-ympäristössä työskentelyn vaatimia uusia käytäntöjä kansallisbibliografiatyössä:
 - Tietueita ei enää suppressata
 - Jokainen oikolukee itse tietueensa
- omaksutaan metatietovarannon työkäytäntöjä

Tärkeää kansallisbibliografialle

- **Tunnistenumerot -020 ja 022**

Annetut ISBN ja ISSN – tunnistenumerot tallennetaan kansallisbibliografiaan (Kansalliskirjasto kansallinen ISBN-keskus ja ISSN-keskus)

PYYNTÖ: Älkää koskeko numeroihin!

Tämä on tärkeää tunnistenumerojärjestelmien ylläpidon ja luotettavuuden kannalta

Jos ilmenee numeroiden korjaustarvetta, ottakaa yhteyttä:

isbn-keskus@helsinki.fi

issn-keskus@helsinki.fi

Jatkuvat julkaisut:

- Fennican keepillä merkittyjä kenttien sisältöä ei saa poistaa. Jatkuvien julkaisuiden tietueissa on huomautuksia, joilla saattaa olla merkitystä myös ISSN-työn kannalta.
- Kansainväliseen ISSN-keskukseen (ISSN Online rekisteriin) lähetetään säännöllisin väliajoin tiedot uusista ja muuttuneista ISSN-tunnuksen saaneista kausijulkaisuista
- Fennicassa valvotaan ISSN-liikennettä kentän 935 avulla

Tärkeää kansallisbibliografialle

- **Fennican tilatieto- ja huomautuskentät (\$5 FENNI)**

PYYNTÖ: Älkää koskeko!

Kuvailuprosessin ja kansalliskokoelman hallinnan kannalta kansallisbibliografialle tärkeitä

- **Tilastokoodit**

PYYNTÖ: Älkää koskeko!

Julkaisutuotannon tilastointivelvoitteiden takia kansallisbibliografialle tärkeitä

Fennicalle tärkeät tilastokoodit

- koodaustaso nimiö-17 (valmiissa kb-tietueessa 'täydellinen taso' = tyhjä merkkipaikka)
- kohderyhmä 008-22
- Kieli 008-35
- 041 \$h alkuperäinen kieli (ei ohjauskomentoa – korjataan tarvittaessa)
- 080 – UDK (**9FENNI<KEEP>**)
- 902 \$a b (**\$5 FENNI**)
 - Unescon tilastot: re-edition
- 904 \$a t, p (**\$5 FENNI**)
 - \$a t sivumäärä enintään 16
 - \$a p sivumäärä enintään 48
- 905 \$a g, h, i (**\$5 FENNI**)
 - \$a g varsinainen sanomalehti
 - \$a h paikallislehti
 - \$a i ilmaisjakelulehti
- 906 \$a a, b, s, t (**\$5 FENNI**)
 - \$a a valtakunnallinen sanoma- tai aikakauslehti
 - \$a b paikallinen/alueellinen sanoma- tai aikakauslehti
 - \$a s valtakunnallinen kaksikielinen sanoma- tai aikakauslehti
 - \$a t paikallinen/alueellinen kaksikielinen sanoma- tai aikakauslehti

- Fennicalaiset pystyvät keskittymään vain kansallisbibliografiatietueisiin ja kansallisbibliografian vaatimaan auktoriteettityöhön
- Muuhun tietokantahuoltoon meillä ei ole voimavaroja
- Kuvailu on eri syistä erilaista eri kirjastoissa -> sama kysymys kuin muillakin luetteloijilla: mitä saamme tehdä muiden tietueille?

- Kompromisseja, joista joudutaan keskustelemaan: kuvailusääntöjen mukaan kuvailun kieli on kuvailevan luettelointiyksikön kieli. Kansallisbibliografiassa kuvailun kieli suomi, mitä tehdä tietueille, joissa kuvailukieli on ruotsi?
- Kansallisbibliografiakuvailussa käytetään metatietosanastossa olevia termejä, mm. funktiotermejä → kansallisbibliografiakuvailu avaa lyhenteet
- Harras pyyntö: Katsokaa hyvät Melinda-luetteloijat Asterista auktoriteettitietue

Fennicalaisten Melinda-toimintaohje monografioille
sisältää Melinda-ympäristössä huomioon otettavia asioita +
kuvailutyöhön liittyviä ohjeita

tulossa Metiva-wikiin

Parempaa kohti mennään

- Aleph-järjestelmän hyvät ominaisuudet tulevat vähitellen tutuiksi
- Ohjauskomennot hiotaan optimaaliseksi
- Järjestelmää kehitetään jatkuvasti – monia parannuksia on jo tulossa, ja luvassa lisää
- Metatietovarannon yhteiset toimintatavat hioutuvat ajan myötä

KIITOS!

kaikki huomiot Fennicasta:

fennica-posti@helsinki.fi